

- гол. ред. А. Богущкий. – Львів: ВЦ ЛНУ ім. І. Франка, 2009. – 246 с.
11. Никифорова О.И., Предтеченский Н.Н., Абушик А.Ф., Игнатович М.М. и др. Опорный разрез силура и нижнего девона Подолии. – Л.: Изд-во “Наука”, Ленингр. отд., 1972. – 261 с.
 12. Пастернак С.І., Гаврилишин В.І., Гинда В.А., Коцюбинський С.П., Сеньковський Ю.М. Стратиграфія і фауна крейдових відкладів заходу України (без Карпат). – К.: Наук. думка, 1968. – 272 с.
 13. Пастернак С.І., Сеньковський Ю.М., Гаврилишин В.І. Волино-Поділля у крейдовому періоді. – К.: Наук. думка, 1987. – 258 с.
 14. Полянський Ю. Тераси, леси і морфологія Галицького Поділля над Дністром // Зб. матем.-природопис.-лікар. секції НТШ. – Львів, 1929. – 191 с.
 15. Свинко Й.М. Дністровський каньйон очима допитливих. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2013. – 63 с.
 16. Сеньковський Ю.М. Літологія верхньокрейдових відкладів Середнього Придністров'я. – К.: Вид-во АН УРСР, 1963. – 103 с.
 17. Сеньковський Ю.М. Силіцити крейди південно-західного схилу Східно-Європейської платформи. – К.: Наук. думка, 1973. – 155 с.
 18. Адаменко О.М., Гольберг А.В., Матвишина Ж.Н. и др Четвертичная палеогеография экосистемы нижнего и среднего Днестра. – К.: Феникс, 1996. – 197 с.
 19. Bilcze Złote. Materials of the Tripolye culture from the Werteba and the Ogród sites / ed. S. Kadrow. – Kraków, 2013. – 323 s.

УДК 581.526

СУЧАСНИЙ СТАН ЗБЕРЕЖЕННЯ БОТАНІЧНОЇ ПАМ'ЯТКИ ПРИРОДИ МІСЦЕВОГО ЗНАЧЕННЯ “СИНЬКІВСЬКА КОСТРИЦЕВА СТЕПОВА ДІЛЯНКА”

Вікирчак О.К., Мандзюк Л.О., Бачинський А.І., Площанський П.М.

НПП “Дністровський каньйон”; lesia.mandziuk@gmail.com, oleksandr_vik@mail.ru

Вікирчак О. К., Мандзюк Л. О., Бачинський А. І., Площанський П. М. Сучасний стан збереження ботанічної пам'ятки природи місцевого значення “Синьківська кострицева степова ділянка”. В статті описано сучасний стан збереженості ботанічної пам'ятки природи місцевого значення “Синьківська кострицева степова ділянка”, наведено списки видового складу флори, ентомо-, герпетофауни, виявленого в ході польових досліджень авторів.

Vikyrchak O. K., Mandzyuk L. O., Bachinsky A. I., Ploschansky P. M. Present state of conservation of botanical nature monument of local importance “Synkivska kostrytseva steppe area” This paper describes the present state of conservation of botanical nature monument of local importance “Synkivska kostrytseva steppe area” gives a lists of species of the flora entomo-, herpetofauna, revealed during fieldwork of the authors.

До складу НПП “Дністровський каньйон”, створеного у 2012 році, включено майже 60 об'єктів і територій ПЗФ інших категорій, що були створені в регіоні в попередні роки. Вони були створені переважно з метою збереження реліктової лучно-степової рослинності. Розпочато цей процес ще в 30-их роках ХХ сторіччя з ініціативи польських природодослідників, зокрема В. Шафера та В. Гаєвського [1, 5]. У другій половині ХХ сторіччя заповідна справа була продовжена насамперед завдяки наполегливій праці М.П. Чайковського та його послідовників [2].

На фітоценотичну та флористичну цінність території сучасної ботанічної пам'ятки природи місцевого значення “Синьківська кострицева степова ділянка” було звернуто увагу під час експедиції по Дністру науковців та природоохоронців

м. Тернопіль. М.П. Чайковського, Л.П. Царика, В.О. Шиманської у 1997 р. Під час дослідження вони виявили 46 видів рослин, з яких 16 – степових, 15 – лучно-степових, 8 – лісових і чагарникових, 3 – петрофітних, 4 – інших місць росту [3]. Статусу об'єкта ПЗФ вона набула рішенням виконавчого комітету Тернопільської обласної ради від 21 серпня 2000 року № 187 “Про внесення змін і доповнень до мережі територій та об'єктів природно-заповідного фонду області”. На сьогодні належить до складу НПП “Дністровський каньйон” з вилученням у землекористувачів.

Матеріали для статті були отримані в результаті аналізу літературних даних, первинної картки обліку та під час польових досліджень працівників відділу науки НПП “Дністровський каньйон” у 2014 р.

Розташована ця цінна з наукової та природоохоронної точки зору територія на східних околицях с. Синьків Заліщицького району. Координати крайніх точок 48°37'24.03" пн. ш., 25°58'28.27" сх. д., 48°37'20.40" пн. ш., 25°58'52.45" сх. д. Площа – 9,2 га. Займає схил долини р. Дністер південної експозиції від глибокого яру, верхів'я якого виходять на дорогу, що сполучає села Синьків та Колодрібку до крайніх будинків у с. Синьків. Вертикальний профіль – типовий для Дністровських стінок: крутизна схилу у верхній частині – близько 15⁰, нижній – 30-35⁰.

На верхній (північній) межі пам'ятки знаходиться піщаний кар'єр, який на момент обстеження 4.07.2014 уже був відпрацьований. Кар'єр відмежовано від території пам'ятки земляним валом приблизно 1 м заввишки. Уламкові матеріали під час відкриття, добування та транспортування піску на територію об'єкта ПЗФ не потрапляли. Проте у верхній частині має місце незначне забруднення твердими побутовими відходами, що залишають після себе відпочивальники. Слідів викошування та випасання худоби не виявлено. Спостерігаються наслідки весняного чи зимового палу трави.

Охоронні та інформативні знаки відсутні, межі не встановлено.

Верхня частина пам'ятки (60-70 м завширшки) вкрита лучно-степовою рослинністю (рис. 1) з домінуванням злаків: костриця валійська (*Festuca valesiaca* Gaud.) та тонконіг лучний (*Poa pratensis* L.) та включенням чагарників до 5 м заввишки: шипшина (*Rosa* sp.), груша звичайна (*Pyrus communis* L.), черешня (*Prunus avium* (L.) L.), дерен справжній (*Cornus mas* L.), горіх грецький (*Juglans regia* L.).

Загальне проективне покриття 80-85%, виділяються окремі ділянки відкритого ґрунту діаметром 30-50 см.

Рис. 1. Верхня частина ботанічної пам'ятки природи місцевого значення “Синьківська кострицева степова ділянка”, 20.03. 2014 (фото О.К. Вікирчака).

Співдомінанти першого ярусу: полин польовий (*Artemisia campestris* L.), буркун лікарський (*Melilotus officinalis* (L.) Pall.).

Флористичний склад:

- сон чорніючий (*Pulsatilla nigricans* Störck.)
- перстач піщаний (*Potentilla arenaria* L.)
- костриця валійська (*Festuca valesiaca* Gaud.)
- ковила волосиста (*Stipa capillata* L.)
- тонконіг лучний (*Poa pratensis* L.)
- полин польовий (*Artemisia campestris* L.)
- полин австрійський (*Artemisia austriaca* Jacq.)
- буркун лікарський (*Melilotus officinalis* (L.) Pall.)
- шипшина (*Rosa* sp.)
- груша звичайна (*Pyrus communis* L.)
- черешня (*Cerasus avium* (L.) Moench)
- дерен справжній (*Cornus mas* L.)
- горіх грецький (*Juglans regia* L.)
- молочай кипарисовидний (*Euphorbia cyparissias* L.)
- чебрець (*Thymus* sp.)
- миколайчики плоскі (*Eryngium planum* L.)
- очиток великий (*Sedum maximum* L.)
- в'язіль барвистий (*Securigera varia* (L.) Lassen.)
- дивина густоквіткова (*Verbascum thapsiforme* Schrad.)
- звіробій продірявлений (*Hypericum perforatum* L.)
- деревій звичайний (*Achillea millefolium* L.)
- люцерна серповидна (*Medicago falcata* L.)
- конюшина польова (*Trifolium arvense* L.)
- конюшина гірська (*Trifolium montanum* L.)
- синяк звичайний (*Echium vulgare* L.)
- очиток їдкий (*Sedum acre* L.)
- хвилівник звичайний (*Aristolochia clematitis* L.)
- козельці великі (*Tragopogon major* L.)
- очанка лікарська (*Euphrasia officinalis* L. s. l.)
- хвощ гіллястий (*Equisetum ramosissimum* Desf.)
- льонок дроколистий (*Linaria genistifolia* (L.) Mill.)
- щавель горобиний (*Rumex acetosella* L.)
- чина бульбиста (*Lathyrus tuberosus* L.)
- волошка псевдоплямиста (*Centaurea pseudomaculosa* Dobrocz.)
- жовтозілля Якова (*Senecio jacobaea* L.)
- цибуля Вальдштейна (*Allium waldsteinii* G. Don fil.)
- мильнянка лікарська (*Saponaria officinalis* L.)
- келерія гребінчаста (*Koeleria cristata* (L.) Pers.)
- вероніка колосиста (*Veronica spicata* L.)
- гикавка сива (*Berteroa incana* (L.) DC.)
- маренка рожева (*Asperula cynanchica* L.)

Західніше (ближче до с. Синьків) середня частина схилу, вкрита деревно-чагарниковою рослинністю смугою 30-50 метрів завширшки. Тут ростуть:

- горіх грецький (*Juglans regia* L.)
- черешня (*Prunus avium* (L.) L.)
- клен ясенелистий (*Acer negundo* L.)
- маслинка вузьколиста (*Elaeagnus angustifolia* L.)

акація біла (*Robinia pseudoacacia* L.)
бруслина європейська (*Euonymus europaeus* L.)
хміль звичайний (*Humulus lupulus* L.)

Тут у місцях виходу джерел – невеликі (площею 20-30 м кв.) локалітети гідрофітної рослинності, де ростуть:

сідач коноплевий (*Eupatorium cannabinum* L.)
знит болотний (*Epilobium palustre* L.)
рогоз вузьколистий (*Typha angustifolia* L.)
хвощ великий (*Equisetum telmateia* Ehrh.)

Ближче до східної межі пам'ятки середня частина схилу зайнята оголеними кам'янисто-осипними ділянками з чагарниками у пониженнях (рис. 2).

Рис. 2. Нижня східна частина ботанічної пам'ятки природи місцевого значення “Синьківська кострицева степова ділянка”, 29.06.2014 (фото П.М. Площанського).

У складі ентомофауни було виявлено такі види:

клоп італійський – *Graphosoma lineatum* (Linnaeus, 1758)
мізумена клишонога – *Misumena vatia* (Clerck, 1757)
павук-щиглик – *Mangora acalypha* (Walckenaer, 1802)
плосконіжка звичайна – *Platycnemis pennipes* (Pallas, 1771)
дукачик грянець – *Lycaena phlaeas* (Linnaeus, 1761)
проочанок Памфіл – *Coenonympha pamphilus* (Linnaeus, 1758)
мережевниця Галатея – *Melanargia galathea* (Linnaeus, 1758)
жовтянки – *Colias* sp.
псевдопістрянка звичайна – *Amata phegea* (Linnaeus, 1758)
пістрянка жимолостева – *Zyganea lonicerae* (Scheven, 1777)
бджола медоносна – *Apis mellifera* (Linnaeus, 1758)
джміль кам'яний – *Bombus lapidarius* (Linnaeus, 1761)

На території даної ботанічної пам'ятки природи сприятливі ґрунтові, геоморфологічні та фітоценотичні умови для проживання ящірки зеленої *Lacerta viridis*, виду занесеного до Червоної книги України (2009) [4]. Чисельність цього плазуна за обліком у липні 2014 р. становила 15 особин/км маршруту.

Результати наших польових досліджень підтверджують флористичне та фауністичне багатство і соціологічну цінність ботанічної пам'ятки природи місцевого значення “Синьківська кострицева степова ділянка”, а отже доцільність її створення. Необхідно домогтися дотримання природоохоронного законодавства на території

об'єкту ПЗФ, що вивчався. Рекомендації щодо цього вироблені відділом науки і подані до адміністрації НПП “Дністровський каньйон”.

1. Борейко В. Е. История заповедного дела в Украине. – К.: КЭКЦ, 2002. – 270с.
2. Сліпченко С. Ініціатор створення національного природного парку “Дністровський каньйон”. – газ. Свобода, № 56(2682), 13 липня 2012.
3. Чайковський М.П., Царик Л.П., Шиманська В.О. Нововиявлені території та об'єкти в зоні регіонального ландшафтного парку “Дністровський каньйон” та в інших регіонах Тернопільської області, що підлягають заповіданню (Науково-виробниче експериментальне спільне підприємство “МЕДАП”) м. Тернопіль, 1997.
4. Червона книга України. Тваринний світ. К.: Глобалконсалтинг, 2009. – 624 с.
5. Gajewski W. Szczatki flory pierwotnej w jarze Dniestru. – Ochrona Przyrody, r. 11 – Kracow, 1931.

УДК 502.7(477.86)

ПРОПОЗИЦІЇ ДО РОЗШИРЕННЯ ТЕРИТОРІЇ КАРПАТСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ

Киселюк О. І., Тимчук Я. Я., Тимчук О. В.,
Корчемлюк М. В., Стефанюк В. Ю.

Карпатський національний природний парк; naukacnnp@gmail.com

Киселюк О. І., Тимчук Я. Я., Тимчук О. В., Корчемлюк М. В., Стефанюк В. Ю. Пропозиції до розширення території Карпатського національного природного парку. На основі результатів комплексних наукових досліджень, проведених на суміжних з КНПП територіях, зроблений висновок про доцільність приєднання до земель парку територій ДП “Ворохтянське лісове господарство” та ДП “Делятинське лісове господарство”. Показано, що в результаті пропонуваного розширення території буде підвищена фіто- та зообіотична репрезентативність Карпатського НПП.

Kyseliuk O., Tymchuk J., Tymchuk O., Korchemliuk M., Stefaniuk V. Some suggestions about the extention of the territory of CNNP. Perspective for extending the territory of CNNP in the Ukrainian Carpathians are examined. The conclusion about an expedientness of joining the sites Diliatin LG and Vorochta LG to the Park is drawn on the ground of geobotanical researches which were carryed out on the adjacent territories. It is shown that phytocoenotic and zoological representation of CNNP will increase as a result of the supposed extention of the territory.

Карпатський національний природний парк та прилеглі до нього території, належать до екологічно вразливих, оскільки на 70% складаються із гірських територій, тому зменшення площі лісів, які є основним стабілізуючим елементом у гірських ландшафтах становить значну екологічну небезпеку. В результаті екстенсивної господарської діяльності на прилеглих до Карпатського НПП територіях порушено екологічну рівновагу, що поряд із великою кількістю опадів, часто зливового характеру, і глибокими змінами у структурі корінного біогеоценотичного покриву є головними чинниками таких небезпечних процесів, як паводки і повені, обміління потоків, активні ерозійні процеси. Для збереження стабільного стану екосистем особливе значення має охорона біологічного і ландшафтного різноманіття. Основною загрозою біоті є збільшення дискретності рослинності, що є результатом фрагментації, яка відбувається внаслідок знищення рослинного покриву через урбанізацію, екстенсивне освоєння території та нерациональне ведення лісового господарства. Спостерігається ріст факторів, які сприяють деградації природних територій, які не зможуть виконувати свої основні екологічні, генетичні, еволюційні, економічні, ресурсні, естетичні,